

Hunderose

Hunderose (<i>Rosa canina</i>)	
Højde	1,5-5 meter
Form	Busk
Blomstringstid	Juni - juli
Frugttype	Hyben
Modningstid	(Oktober) - november
Lys	Sol og nogen skygge
Jord	Mager til middeligod
Fugt	Middel til fugtig
Vind	Tålsom
Vårfrost	Medium tålsom
Saltsprøjt	Medium tålsom

Udbredelse

Hunderose er naturligt forekommende i Europa, Nordafrika og store dele af Centralasien. Arten er hjemmehørende i Danmark og er især almindelig i den østlige del af landet, herunder Østjylland, mens den er sjælden i Vest- og Sydvestjylland. På Øerne er arten den dominerende rose, og er på mange lokaliteter enerådende. Det har været opfattelsen, at hunderose er sjælden i det nordlige Jylland, men den findes udbredt i Vendsyssel, Himmerland, Hanherred, Thy, Mors og Salling, omend den ikke i disse områder er den dominerende roseart.

Beskrivelse

Hunderosen er meget formrig. Hvor den får plads udvikler den sig til en stor kuppelformet busk bestående af en kaskade af udhængende skud fra den underjordiske grundstamme. Sådanne fritstående former bliver ofte 2-3 meter høje, men gamle buske kan blive meget omfangsrige. Hvor hunderosen vokser under mere skyggede forhold, kan dens skud blive til ranker af imponerende længde. Det ses ikke sjældent at rankerne kan klatre 10-12 meter op i nabobuske og -træer.

Hunderose kan være meget variabel, og den kan derfor være vanskelig at skelne fra andre rosearter. Den store variation skyldes sandsynligvis at hybridisering mellem rosearter er et ret almindeligt forekommende fænomen. Art-

shybrider vil typisk vise kendetegn fra begge forældrearter. På Øerne – hvor hunderosen ofte er den enerådende roseart på mange lokaliteter – afviger arten sjældent fra de arts-typiske karakterer. Men især i den nordlige halvdel af Jylland, hvor der ikke sjældent vokser 2-4 rosearter på samme lokalitet, vil det ofte være svært at bestemme en rose til art, da der forekommer mange mellemformer.

Den typiske hunderose har i forsommeren mange, vellugtende, hvide, sjældnere svagt rosa, insektbestøvede blomster. Bladene er friskmørkt grønne, blanke, glatte og med 5-7 småblade. Skuddenes farve er meget variabel. Under skyggede forhold er skuddene mat friskgrønne, mens de typisk antager en mat rødlig farve, når de vokser i mere åbent terræn. Skuddene er besat med kraftige bagudbuende torne, der har en bred basis og nedadbøjet spids. Efter afblomstringen bøjer bægerbladene bagud og lægger sig tæt ind til det fremvoksende grønne hyben. Hunderosens hyben modner sent, dvs. i oktober-november. Ved modenhed er bægerbladene faldet af hybene, som typisk er ca. 2 cm, aflange, ofte slankhalsede, højrode og glatte. De forbliver røde og faste på busken til langt ud på vinteren. Bemærk at der findes to former af hunderose – den helt glatbladede og almindelige form og den sjældnere form, der har svagt til kraftigt håret bladunderside.

Hunderose skelnes bedst fra sin nærmeste slægtning, blågrøn rose, på de mørkegrønne skinnende blade i kombination med det hårde nærmest lakrøde hyben, der typisk er slankhalset og uden bægerblade. Dertil kommer, at støvfanget hos hunderose rager ud af blomsterbunden/hybenet som en spinkel buket, mens støvfanget hos blågrøn rose ikke rager ud, men nærmest sidder som en tæt afrundet nålepude i blomsterbunden (på det modne hyben ligner det toppen af en strikhue).

Voksested

Hunderose er lyselskende og hårdfør, den tåler vind og er egnet til middeltørre, lerede jorde såvel som kalkrig sandjord, men er uegnet til fattig, sur jord. Som alle roser bør den ikke plantes på steder, hvor den udsættes for hård frost.

Anvendelse i landskabsplantninger

Hunderose tåler beskæring, og når den er etableret, er den ret robust over for bid fra kreaturer. Den er velegnet til kantplantning i naturplantninger, skovbryn og læhegn, såvel som til mere fritstående plantninger i det åbne landskab. Det er nok den af vores hjemmehørende roser, der tåler den højeste grad af skygge, og den burde derfor være velegnet til flerrækkede læhegn og skovbryn. Både fugle og pattedyr spiser gerne frøene, og det C-vitaminholdige frugtkød er sandsynligvis en vigtig ernæringskilde, særligt i den sene vinter, hvor bær og frugter på de fleste andre busk og træ-

arter er forsvundet. Hunderose kan anvendes i det meste af landet, men bør primært plantes i Østdanmark. I det nordvestlige Danmark kan man i stedet overveje at plante andre rosenarter f.eks. blågrøn rose, blød filtrose eller klitrose.

Anden anvendelse

Hyben har et højt C-vitaminindhold og er gode og velsmagende i supper og marmelade. De dyrkes kommercielt og anvendes ikke kun til naturmedicinpræparater, men desuden i medicinalindustrien, hvor udtræk fra hyben og frø i disse år testes til brug i bl.a. gigtpreparater.

Valg af plantemateriale

Skov- og Naturstyrelsen anbefaler, at der til landskabsplantninger bruges planter af en afstamning, der sikrer, at de er robuste og på langt sigt kan tilpasse sig eventuelle klimaændringer. Derfor foretrækkes genetisk brede, danske frøkilder.

På hjemmesiden www.plantevalg.dk kan der hentes oplysninger om valg af frøkilde.

Kilder

Anonym (1994). Træer og buske til skovbryn, læhegn og vildtplantninger. Skov-info nr. 13. Tekst og redaktion: Skov- og Naturstyrelsen, Fællesudvalget for læplantning og Frøkildeudvalget.

Christensen, L. P., E. Larsen og K. Brandt (2003). Hyben fra hunderose. Lægemiddelplante med dokumenteret anti-inflammatorisk effekt. Grøn Viden, Havebrug nr. 155.

Hansen, L. N. (2008). De vilde roser i det danske landskab – et forsøg på status over viden og mangel på samme. Dansk Dendrologisk Årsskrift, bind 26, s. 27-70.

Møller, P. F. og H. Staun (2001). Danmarks træer og buske. Politikens forlag.

Pedersen, A. (1966). Rosaceernes udbredelse i Danmark – I. Danmarks Topografisk-Botaniske Undersøgelser. Botanisk Tidsskrift, Bind 61.

Fortegnelse over frøkilder, se www.frøkilder.dk

Tekst og redigering: Lars N. Hansen og Ditte C. Olrik

Layout: Jette A. Larsen

Foto: Lars N. Hansen

Udgivet: November 2007

Opdateret: Februar 2010

Skov- og Naturstyrelsen

SKOV & LANDSKAB